

ОЦІНКА ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ МІКРО- ТА МАКРОРІВНЯ

Горінштейн М.А., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії*,
Інститут агроекології і природокористування НААН, м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-2555-2124>

Природоохоронні території є спеціально відведеними зонами, створеними з метою збереження та охорони навколишнього середовища. Їх головна роль полягає в тому, щоб забезпечити збереження різноманітності природи та екосистем, які вони охоплюють. Ці території виконують важливу функцію у підтримці природної рівноваги, створюючи середовище для збереження життя рідкісних та вразливих видів тварин і рослин.

Крім того, природоохоронні території допомагають у збереженні природних ресурсів, які забезпечують життя на Землі. Вони є важливими джерелами води, регулюють кліматичні процеси, забезпечують ґрунтові ресурси та інші корисні екосистемні послуги. Це дозволяє підтримувати екологічну рівновагу та забезпечує стабільність природного середовища.

Однак значення природоохоронних територій не обмежується лише екологічними аспектами. Ці території також необхідно розглядати як складні соціально-економічні системи, які взаємодіють як на мікрорівні, так і на макрорівні.

На мікрорівні природоохоронні території не лише відіграють важливу роль у збереженні біорізноманіття та екосистем, але й мають значний вплив на життя місцевих громад та відображаються у економічній діяльності населення.

Одним із найбільш очевидних проявів впливу природних ресурсів на місцеві громади є розвиток екотуризму. Природні красоти та екологічно чисте середовище привертають увагу туристів та

---

* Науковий керівник – Бендашук О.О., д.е.н., доцент

створюють умови для розвитку туристичної індустрії. Збереження природних ландшафтів і біорізноманіття є ключовим елементом в забезпеченні сталого розвитку туризму, оскільки вони забезпечують естетичне задоволення від відвідування природних пам'яток та зберігання цих ресурсів для майбутніх поколінь з метою оздоровчювання і виховання екологічної культури.

Ліси та сільськогосподарські угіддя відіграють важливу роль у забезпеченні потреб місцевих господарств. Організація сільського та лісового господарства на природоохоронних територіях дозволяє максимально використовувати природні ресурси, зберігаючи при цьому екологічну рівновагу і запобігаючи надмірному використанню землі. При цьому важливо підтримувати баланс між економічною потребою та збереженням екосистем.

Проведення наукових досліджень на природоохоронних територіях відкриває нові можливості розвитку науки для збереження природних ресурсів та підвищення ефективності їх використання. Організація дослідницьких програм сприяє розвитку наукових інститутів та інноваційних компаній на регіональних і місцевих рівнях. Поєднання наукових студій з реальним станом природи дозволяє розробляти більш ефективні стратегії збереження ресурсів та використання природних об'єктів у майбутньому.

Вивчення впливу природних ресурсів на місцеві громади та людську діяльність відкриває широкий спектр можливостей для стабільного розвитку економіки, збереження природних екосистем та підвищення якості життя населення. Забезпечення збалансованої взаємодії між природним середовищем та людською діяльністю є ключовим завданням для сталого розвитку сучасного світу [1].

У сучасному світі питання природоохоронних територій на макрорівні стає дедалі важливішим у контексті глобальних екологічних процесів та економічного розвитку. Наявність і належне функціонування біосферних резерватів та природних заповідників, зорієнтованих на збереження біорізноманіття, стає важливим аспектом у збереженні природних ресурсів та утриманні стабільності екосистем. Ці території стають не лише об'єктами внутрішньої природоохоронної політики, але й визначаються як об'єкти міжнародного значення для збереження екологічної цілісності та різноманітності.

Крім того, природоохоронні об'єкти відіграють критичну роль у стратегіях зменшення негативного впливу на глобальне середовище, зокрема, у боротьбі зі зміною клімату. Лісові масиви та інші природні

екосистеми, що присутні на цих територіях, утворюють значний фільтр для викидів парникових газів, здатний значно знижувати вміст в атмосфері таких газів, як діоксид вуглецю. Цей процес відіграє ключову роль у підтримці кліматичної стабільності та регулюванні глобальних екологічних процесів.

Природоохоронні території міжнародного значення стають необхідною умовою для збалансованого розвитку сучасного суспільства, оскільки вони сприяють збереженню природного середовища, підтримують екосистемні послуги та забезпечують екологічну безпеку і рівновагу. Таким чином, їхня роль у глобальних екологічних процесах є неоціненною, оскільки вони впливають не лише на рівень біорізноманіття та стан навколишнього середовища, а й на економічний та соціокультурний розвиток суспільства в цілому [2].

Оцінка природоохоронних територій як соціально-економічних систем на мікро- та макрорівнях є не лише актуальним етапом, але й ключовим в контексті дослідження взаємодії між природним середовищем та суспільством. Сучасний розвиток світового господарства та посилення людської діяльності призводять до необоротних змін у природних екосистемах, що вимагає комплексного розуміння та наукового підходу до управління природними ресурсами.

У рамках даного підходу, розглядання природоохоронних територій на рівнях мікро- та макроаналізу надає можливість виявлення не лише локальних, але й глобальних наслідків їхнього впливу на соціо-економічний розвиток. Аналіз ефективності управління такими територіями дозволяє оцінити їхню роль у забезпеченні стійкого розвитку та збереженні біорізноманіття. Додатково, інтеграція даних та досліджень на обох рівнях аналізу сприяє розробці науково обґрунтованих стратегій управління, що відповідають потребам як сучасного суспільства, так і збереженню природного середовища для майбутніх поколінь.

Література:

1. Губанова О.Р. Економіка довкілля та природних ресурсів: Конспект лекцій. Ч. I. Одеса, 2017.
2. Варивода Є.О., Садковий В.П. Управління природоохоронними територіями на засадах стратегічної екологічної оцінки: монографія. Х. : НУЦЗУ, 2017.